

(א) לעיל י"ז. (ב) גיטין נ"א. (ג) וזילקוט ובע"י אמת שם. (ד) וע"י בערוך ערך ערך שכתב בע"פ רבינו גרשום פירוש נכון על ז"ל, (ה) וז"ל, (ו) ונמרה רש"י, (ז) כ"ס: תלמודי י"ג, (ח) וע"י מ"י: דהכא סוף מ"ק וע"י מ"ש. עיר כיומא פ"ה מ"י ע"פ, (ט) וז"ל: הערוך ערך אסתא ע"י מ"ס גיטין נ"א: ד"ה שדיא נשי.

תורה אור השלם

- 1 המביןך: יאבר נין יפרש כנפיו לחיות: איוב לט כו
- 2 אתה רוא? לך לך אתה קשית את השמים שמי השמים וכל צבאם יארוץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם יאמה מיהי עלי כלם יוצא השמים הנחיה ט ו משתחית: נחמיה ט ו
- 3 השלחן בק"מ יוצא יאמרו לך הנה:
- איוב לח לה
- 4 ודעה המלאך הירב בי יצא וימלא אחר יצא לקראת: זכריה ב ז
- 5 יערך כפטר לקחי תול כול אמרתי בשערים עלי דשא וכרביבים עלי עשב: דברים לב ב
- 6 הזלים ונה מביט וכסף כקנה ישקלו יתקור צורך וישעור אל יסדור אף וישעורו: ישעיהו מו ו

הגהות הב"ח

(א) ג"י שהוריענו מקום תפלה: (ב) שם אמר רב יונה אמר רב מילי דמינן ירוק: (ג) רש"י ד"ה אלף וכו' קשה תמיד אל"כ: (ד) ד"ה והנה המלאך וכו' שמור בו המקום מליחת זה מה: (ה) תוב' ד"ה לל וכו' דלמד שכנייה כ"מ ומלך דלמד:

מוסף רש"י

ומרחיקין את המשרה. מיט ששורין זו את הפסוק מן הירק. שמתי ממלך, כרוז וזמון וכרסין ליע"ה. ואת הכריתין. כמי, פוריל"ש (ט). ואת החרדל מן הדבורים. שאלון את החרדל ומשה את פיהם ואלכולת את דכשלתן (שש). ד' רוחות מושבות בכל יום. מרחית בנקר ורוח לרווחת כחלי היים ומערבית חמתל הילה ופועית כחלי לילה. כהמך חמה שמהלכת מזרח לדרום ומזרח למערב וממערב לדרום (סוחרין) ש' שש שעת ראשונה של יום מנשבת רוח מזרחית מהלך ההמה ושם חמויות רוח דרומית ופתחלת הילה רוח מערבית ופתחלת הילה רוח צפונית (ברכות ג). ורוח צפונית. נמה היא כל חמה ולא נעמת וממקם את שאר היחוסם (גיטין י"א).

לא יחפור פרק שני בבא בתרא

כה.

שעושה אומו גלל מרצה לו וצל וסורף את הזרעים שמרצה זו: ברתני' את הנבלות ואם הקברות כו'. משום ריש רע: אלף למורה העיר. שאין הרוח מזרחית קשה (א) תדיר אל"כ זאה לפורענות אבל כדרכה היא חמה ומנשבת נחת דכמיז (יובה ד) רוח קדים חרישית ומן השמש וגו' לפיכך אינה מזיחה הריח לעיר: חוץ מן מעריבה. בגמ' מפרש טעמא: גמ' וסומך. אינו צריך להרחיק נ' חמה: שאינו עושה כלל ומרחיק נ' חמה דקאמר ר"ע שאשר רוחות דרישא קאי: תדירא כרוחם. אומו זל תדיר כרוח שרוח מערבית מנשבת תדיר משאר רוחות: רוח לפונים מנשבת עם כל חכם. מהרוחות לפי שהיא רכה ומתוקה ולילה כדאמר גיבמות (ד' ע"ב). וממתקן: זו נז. מלאך העשוי דגמות נך: מעמידה. כנפיו: תדירא שכינה. צמערב היא שוכנת: לאזינו. אנשי כנה"ג שאמרנו מקרא זה בספר עזרא: ונצא השמים. השמש והירח העומדים צמודים: נך משקחים. למערב: ודמא. הם למזרח משתחיים וכי תימא אין דרך להשתחות סמוך לרצ הס עושין כעצד שנטל פרס מרצו וסורר לאחוריו ומשתחוה כשהוא הולך לאחוריו מנטל פרס מתרחק ממיד בהשתחויה: פרס. מתן: חסה הוא ה' לנדך. בתרא) ונצא השמים כמיז ועל עסקי שליחות נצא השמים הוא מנשבת ואומר חמה הוא לנדך צמדה זו: לשם מחוירין שליחותן. כשצדין לומר עשינו שליחותך כרישין לשז אל מקום שהשולחם עומד שם: לקום שמשלחין. פי' צמותו מקום ששלחמו שם אף שם השכינה מליה ואומרים לו עשינו שליחותך: והנה המלאך הרוצר כי יוצא. כנצואת זכריה למוד את ירושלים כמה חרכה וגו' ומלאך אשר יוצא לסתור שליחותו של ראשון שחור זו המקום (י) ולא יתן זה מדה ואומר פרות משז ירושלים והרי שניהם מאת השכינה זאים ואחריו לא נאמר אלף לקראתו זה צא מכאן וזה צא מכאן: רצ ששם. מאור עינים להתפלל: דמורו זה מיני. תלמידי עובדי ע"ו (י) מוריס הוראה להתפלל צמוד: אוריה. אני שמעתי כן קורין למערב בלשון פרסי. ו"ג שך קורין למזרח בלשון לעו והיינו דקאמר אורי יה שהשכינה צמערב ופינו למזרח מנלא המזרח אוריו: יערוף כמער לקחי. משה רבינו דימה את התורה לחרב רוחות כסם שאי אפשר בלא הס כך אי אפשר לעולם בלא תורה: מערפו של עולם. אני שמעתי מחוקו של עולם על שם שהשכינה צמערב ק"ל. ואני אומר מאחוריו של עולם שהמערב קרוי אחר שנאמר הן קדם האלף ואיני ואחר ולא צדין וגו' (איוב כג): שמונס אס הוהב. שמתחמת ומזיחה שרצ ורעבון צא והוצד זל: וכן הוא אומר. דכמיז וזלתא גבי והב: כשעיר. שד: לאכסדרה

שעושה אותו גלל. אע"ג דגלל משכיח הקרקע כשהיא כולה גלל מוק: אין עושין בורסקי אלא למוצה העיר. משום דרוח מערבי שהיא קשה ירחיק ויוליך הריח מן העיר כדלמרי' (ברכות מ). הישן למזרח גרנו דמו כראשו מפני שרוח מערבית מזיח הקש בחוטמו: מפני שהיא תדירה. לא גרסי' מ"ט דמן הזרימת היא דחכי איתא בתוספתא (פ"א ע"ש): וצבא השמים א"ך משתחיים. ואל"ת צליה נמי צמזרח משתחיים וי"ל דלין לנו ללמוד אלף ממה שאנו רואין ואל"ת ואמאי לא נדע מקום תפלה מזיח המקדש שהיה שם שכינה צמערב וי"ל דמשם אין ללמוד דאע"ג דשכינה ככל מקום אי אפשר להסיס ארון וכפורת אלף כזל אחד וי"ל כז"ל אומר דמשם אין ללמוד דשכינה צמערב דחכי דקשי הקדשים היא צמערב המקדש מ"מ הארון שהשכינה שם כדכמיז (שמות כה) ונועדתי נך שם היה צמודת בית קדשי הקדשים: כ"כ רוחתא אוקמן. כל הני אמוראי לית להו היל דמינא כצרכות (ד' ג). שחייז אלס להתפלל נגד ירושלים משום דכמיז והתפללו אליך דרך ארעס אלף סברי כ"י ישמעאל דלמר (ט) כ"כ"מ שכינה ומן דלמר שכינה צמערב סבר כר"ע דלמר מפני שהיא תדירה ור' חנינא דשמעתי דלמר כגון ארון דיתבון לכפונא דארעא דישראל דלרימו סבר לה ככרימת דכרכות:

אורי'ה. לשאן שפ"ה דלורי'ה מערב נערה לר"ת * ור"ח עיקר (ח):

רוח מערבית שבא מערפו של עולם. כדפי' בקוגט' מאחורו של עולם דמערב קרוי אחר דכמיז

אחר וקדם לרמי דרשינן [במגילה] (ד' יג). לענין מוצא ומערב וכמיז נמי ארס מקדס ופולשמים מאחור (ישעי' ט) וקרי נמי דרוס ימין ולצפון שמאל כדלמרי' צשמעתי' והיינו משום דשכינה צמערב ופני השכינה למזרח לכך קרוי מערב אחר ומזרח קדם ודרוס ימין וצפון שמאל ולמ"ד שכינה ככל מקום ז"ל דהאי דקרי מזרח קדם ומערב אחר ודרוס ימין וצפון שמאל משום שכינה צנית המקדש ישראל שהיו צמודת ומשתחיים שם: הג"ה"ח ורבינו יצחק בר יהודה פירש דכשעמד אלס הראשון כשנכרח היו פניו למזרח ואין נראה שהיה ערפו של כלי השכינה למלך דלמר שכינה צמערב. ע"כ הגה"ה: ר' חן מזרחית שמשערת כל העולם כולו. והא דשמעתי צמתימין שהיא נמה מכל הרוחות היינו כשהיא זאה כדרכה אלל כשצאה לפורענות היא מסערת * כדפי' הקוגט' צמתימין: וממונים

כמל אמרתי זו רוח צפונית וזה מכים כשעירים עלי דשא זו רוח מזרחית שמשערת את כל העולם כשעירי * וכרביבים עלי עשב זו רוח דרומית שהיא מעלה רביבים ומגדלת עשבים תניא ר"א אומר עולם לאכסדרה

עין משפט נר מצוה

כ א ב מ פיי מהל' שכינס הל' ג סמג עשין ס' טו"ש"ח ח"מ ס"י קנה סקיף ג: פ"ג ג מ"י שם הלכה ה' סמג ס' טו"ש"ע שם סקיף ג: פ"ד ד טו"ש"ע ח"מ ס"י ט"ז סקיף ג כנ"ג"ה:

גליון הש"ס

גמרא ומשתחוה קשיא. ע"י סנדרין ד' ג' ע"ב: תוב' ד"ה אוריה ב' ור"ח עיקר. ע"י קדושין ד' י' ע"ב: מוס' ד"ה והאלף: שם ד"ה רוח מורחות. כדפי' הקוגט' צמתי' לל"ל כדפי' מתקן ח' א":

רבינו גרשום

פיסקא בורסקי. מקום שמעבדין בו העורות ומסרת: אלא למורה העיר. מפני שרוח מערבי שהיא תדירא מנשבת בו ודוחה הסרחה שאינה באה לעיר: חוץ ממערבה. שהיא תדירא ודוחה את הסרחה לעיר (ב' מש"ה אין עושין: טאלמלא כן. שרוח צפונית מבלבלת אין העולם מתקיים: פירוש כפיו לחימן. משום דמערבית לאתו רוח תדיר: בחפלה. שהשכיני במערב ומש"ה צריך להרחיק משם: לך משתחיים. [צבא] השמים היינו השמש והירח כשיוצאים במורה לך משתחיים למערב ויטע צריך להחזיר בשעת תפלה: ויאמא. שהשכינה במורה פניהם לשכינה במורה ומשתחיים ושוב יוצאין לבודך קשיא: שם אית מליחותך ומשנה מבשר דרס: ויאמרו לך הנו. כ"כ"מ שין. [למלך] שהשכינה הדובר בי יוצא מאת השכינה ומלאך אחר יוצא לקראתו. מן צד אחר יוצא ולפני שכינה: ומדי בה מיני. שמשתחין לצבא השמים היוצאין מן המזרח: אוריה. קורין בלשון לרוח מערבי: יערוף כמטר לקחי. זה שבו מן מערב. שבאה מערפו של עולם. מרוח מערבי ערפו של שכינה הוא. דכתיב צפון וימין אתה בראתם דמשמע דימניו של שכינה כדרום ושמואלו לצד צפון ופינו למזרח וערפו למערב אלמא דשכינה במערב: והול כשל אמרתי. היינו שמולול תורה שנסוק שלא לשמה מביא רעה לעולם כרוח צפונית שמשבט ומביא רעה לעולם: עד שבזלת את ההוב. שותנין בני אדם כספס וההב כוול בשביל התבואה: כשעירים עלי דשא. זהו העוסק בתורה שלא לשמה: כשעירים. כשר: וכל העוסק בתורה לשמה מביא טובה לעולם כרביבים הללו שיוודין בנחת:

(ב) נראה דל"ל מש"ה אין עשין כל עיקר.

